

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання тренінгу
(в рамках практичних робіт)
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Укладачі: Т. В. Олійник
О. О. Романенко

Методичні рекомендації до виконання тренінгу (в рамках М 54 практичних робіт) з навчальної дисципліни "Фінанси підприємств" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / уклад. Т. В. Олійник, О. О. Романенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 32 с.

Наведено комплексні завдання, що дають змогу студентам повною мірою оволодіти компетентностями з основ обліку витрат підприємства та складання планових калькуляцій на виробництво продукції.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання.

Вступ

Закон України "Про вищу освіту" визначає як одну з важливих форм організації навчального процесу – тренінги студентів. Виходячи з даних передумов, важливо забезпечити раціональну форму організації поза-аудиторних занять, надати їм регульований і контрольований характер.

Зміст тренінгу повною мірою і з логічною послідовністю відображає ті питання основних тем навчальної дисципліни "Фінанси підприємств", які пов'язані з обліком та класифікацією витрат підприємства, порядком формування та обчислення собівартості продукції та складання первинної звітності.

Тренінг передбачає виконання одного завдання щодо складання планової калькуляції на виробництво продукції. Його виконання дозволить студентам поглибити знання з питань аналізу витрат на підприємстві, групування та розподілу витрат, правил складання фінансової звітності.

Універсальність даного тренінгу полягає в тому, що наведене завдання є типовим прикладом, взяте із діяльності конкретного машинобудівного підприємства.

Методичні рекомендації із проведення змістової частини тренінгу

Собівартість продукції – витрати підприємства на виготовлення загальної кількості товарів або одного товару у грошовій (вартісній) формі. Це комплексний економічний показник, який об'єднує в собі витрати уречевленої праці (обладнання), та витрати на спожиті засоби виробництва, й витрати живої праці та витрати на заробітну плату працівників підприємства.

Від собівартості продукції залежить кінцевий показник діяльності підприємств – прибутковість.

Категорія собівартості в практичній діяльності підприємства розкривається у цілому наборі понять, таких, наприклад, як технологічна, виробнича, повна, планова, фактична собівартість та ін.

При формуванні та обліку фінансових результатів діяльності підприємства, розрахунку бази його оподаткування та чистого прибутку (чистого фінансового результату) використовують одразу кілька типів собівартості продукції. Це пов'язано з особливостями визначення прибутку підприємства, оскільки у загальнообов'язковій формі статистичної звітності підприємства Форма №2 "Звіт про фінансові результати" відображено одразу декілька прибутків підприємства за поточний період. Наочно це подано у табл. 1. Кожний із представлених типів прибутку та доходу формується шляхом поступового виключення з чистого доходу від реалізації витрат різного рівня та додавання інших прибутків, не пов'язаних з основною операційною діяльністю підприємства.

Такий підхід формує ряд проблем, що постають перш за все перед бухгалтерами та фінансовими директорами підприємства, а саме: яким чином здійснюється облік різних типів собівартості, які елементи включаються до собівартості виробленої продукції тощо.

Калькулювання (від лат. *calculatio* – рахунок, підрахунок) – це система розрахунків, за допомогою яких визначається собівартість усієї проданої продукції та її частин, собівартість конкретних видів виробів, сума витрат окремих підрозділів підприємства на виробництво та продаж продукції.

Форма № 2 "Звіт про фінансові результати підприємства"

Стаття	Код рядка	звітний період	попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Валовий:			
прибуток	2090		
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансові результати до оподаткування:			
прибуток	2290		
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяль- ності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355		

Процес калькулювання собівартості продукції включає розмежування витрат на виробництво між закінченою продукцією й незавершеним виробництвом; розрахунок витрат на забраковану продукцію; оцінювання відходів виробництва і побічної продукції; визначення суми витрат, яка належить до готових виробів; розподіл витрат між видами продукції; розрахунок собівартості одиниці продукції.

На сьогодні не існує єдиного чіткого документа, що регламентує процес калькуляції собівартості продукції підприємства. Законодавча ба-

за України включає набір методичних рекомендацій, більшість з яких втратила чинність близько 7 – 8 років тому. До таких рекомендацій належать наступні.

1. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті, затверджені наказом Міністерства транспорту України від 05.02.2001 р. № 65.

2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. № 132.

3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і організаціях житлово-комунального господарства, затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 06.03.2002 р. №47.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості проектно-вишукувальних робіт з урахуванням вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 29.03.2002 р. № 64.

5. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування у торговельній діяльності, затверджені наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. № 145.

6. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373 (текст цих рекомендацій не наводиться, тому аналіз їх неможливий).

7. Методичні рекомендації щодо визначення повної собівартості послуг міського електротранспорту, затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 25.03.2008 р. № 72.

8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку фінансових витрат, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 01.11.2010 р. №1300 (характеризують особливості визнання та обліку лише однієї групи витрат за видами діяльності, тому не є порівнюваними з іншими рекомендаціями).

9. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт, затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 31.12.2010 р. № 573.

Чинними та практично єдиними рекомендаціями для визначення собівартості продукції на сьогодні є Положення (стандарты) бухгалтерського обліку, відповідно до яких підприємство самостійно встановлює перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості. При цьому варто окремо виділяти наступні наведені у табл. 2 види собівартості.

Таблиця 2

Види собівартості продукції підприємства

Види собівартості	Характеристика за складом витрат
Технологічна	Прямі витрати на робочому місці, ділянці, бригаді, площі угідь. Сюди відносять витрати на сировину, матеріали, паливо та ін., які передбачені технологією виробництва продукції, а також витрати на оплату праці робітників безпосередньо зайнятих у виробничому процесі і витрати на утримання і використання обладнання. На її основі приймаються рішення щодо доцільності власного виробництва чи придбання необхідних ресурсів, нормативів їх витрачання, ефективного використання обладнання, формування трансфертних цін, результатів діяльності центрів витрат тощо
Виробнича	Технологічна + розподілені загальновиробничі витрати (витрати на управління цехами, бригадами, виробничими підрозділами). Відображає рівень витрат на виготовлення продукції (робіт, послуг). Відповідно до методики, викладеної в національних П(С)БО на рахунку "Виробництво" відображається саме виробнича собівартість продукції. Загальногосподарські витрати (адміністративні, витрати на збут) до неї не включають. Згідно з діючою методикою їх відразу відносять на витрати періоду
Повна	Виробнича + загальногосподарські витрати (адміністративні та витрати на збут). Характеризує загальний рівень витрат на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг). У сучасних умовах ведення бухгалтерського обліку за національними П(С)БО її визначають розрахунковим шляхом. Використовується для цілей планування та встановлення певного рівня ціни

Згідно з рекомендаціями П(С)БО 16 до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються (табл. 3):

прямі матеріальні витрати;

прямі витрати на оплату праці;

інші прямі витрати;

змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Таблиця 3

Структура витрат, що включають до виробничої собівартості робіт (послуг) за рекомендаціями П(С)БО

Група витрат	Зміст
Прямі матеріальні витрати	вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу продукції, яка виготовляється
	вартість купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів
	вартість допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат
Прямі витрати на оплату праці	заробітна плата робітникам, які зайняті у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг
	нарахування на заробітну плату цих же робітників
Інші прямі витрати (за умови можливості їх безпосереднього віднесення до конкретного об'єкта витрат)	відрахування на соціальні заходи
	плата за оренду земельних і майнових паїв
	амортизація
	втрати від браку
	витрати на виправлення технічно неминучого браку

Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлюються підприємством.

До складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу продукції, що виготовляється, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, до-

поміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу прямих витрат на оплату праці включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, які зайняті у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу інших прямих витрат включаються всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку, які складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, та витрат на виправлення такого технічно неминучого браку.

У табл. 4 представлено типовий склад загальновиробничих витрат, рекомендований П(С)БО.

Таблиця 4

**Перелік загальновиробничих витрат
за рекомендацією П(С)БО**

Тип витрат	Зміст
1	2
Витрати на управління виробництвом	оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо
	відрахування на соціальні заходи й медичне страхування апарату управління цехами, дільницями
	витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць тощо
Амортизація основних засобів	амортизація основних засобів цехового призначення
	амортизація основних засобів дільничого призначення
	амортизація основних засобів лінійного призначення
Амортизація нематеріальних активів (НА)	амортизація НА цехового призначення
	амортизація НА дільничого призначення
	амортизація НА лінійного призначення
Витрати на інші необоротні активи	витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення

Закінчення табл. 4

1	2
Витрати на вдосконалення технології й організації виробництва	оплата праці та відрахування на соціальні заходи працівників, зайнятих удосконаленням технології й організації виробництва
	витрати, пов'язані з поліпшенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності, інших експлуатаційних характеристик у виробничому процесі
	витрати матеріалів, купівельних комплектуючих виробів і напівфабрикатів
	оплата послуг сторонніх організацій тощо
Комунальні витрати	витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень
Витрати на обслуговування виробничого процесу	оплата праці загальновиробничого персоналу
	відрахування на соціальні заходи
	медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом
	витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг
Витрати на безпеку	витрати на охорону праці, техніку безпеки й охорону навколишнього природного середовища
Інші витрати	внутрішньозаводське переміщення матеріалів деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади
	нестачі незавершеного виробництва
	нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей у цехах
	оплата простоїв тощо

Загальновиробничі витрати поділяються на постійні і змінні. До змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітної періоду. До постійних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням

бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину. Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат установлюються підприємством.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Їх ще називають загальногосподарські витрати та включають у повну собівартість товарів, робіт, послуг.

До адміністративних витрат відносять такі загальногосподарські витрати, які спрямовані на обслуговування та управління підприємством взагалі (табл. 5).

Таблиця 5

Склад адміністративних витрат підприємства

Стаття витрат	Зміст
1	2
Загальні корпоративні витрати	організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо
Відрядження	витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу
Утримання основних засобів	витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона)
Винагороди за професійні послуги	юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо
Витрати на зв'язок	поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо
Амортизація	амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання
Податки	податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг)

1	2
Послуги банків	плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти

Витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;

витрати на ремонт тари;

оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

витрати на передпродажну підготовку товарів;

витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);

витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування готової продукції (товарів);

витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції (товарів), що зберігається на складі підприємства;

витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів (філій, представництв) підприємства; інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

До інших операційних витрат включаються:

витрати на дослідження та розробки відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи";

собівартість реалізованих виробничих запасів, яка для цілей бухгалтерського обліку складається з їх облікової вартості та витрат, пов'язаних з їх реалізацією;

сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;

втрати від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов'язаннями, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства);

втрати від знецінення запасів;

нестачі й втрати від псування цінностей;

визнані штрафи, пеня, неустойка;

витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;

інші витрати операційної діяльності.

Витрати операційної діяльності групуються за економічними елементами (рис. 1).

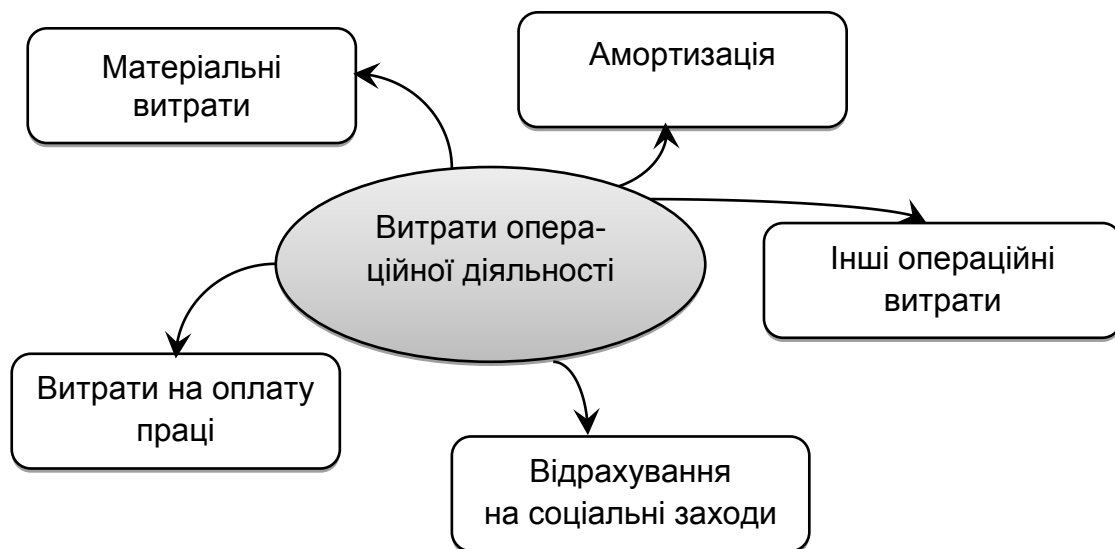

Рис. 1. Класифікація витрат за економічними елементами

До складу елемента "Матеріальні затрати" включається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва):

сировини й основних матеріалів;

купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів;

палива й енергії;

будівельних матеріалів;

запасних частин;

тари й тарних матеріалів;

допоміжних та інших матеріалів.

До складу елемента "Витрати на оплату праці" включаються заробітна плата за окладами й тарифами, премії та заохочення, матеріальна

допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці.

До складу елемента "Відрахування на соціальні заходи" належать: відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, відрахування на соціальне страхування, страхові внески на випадок безробіття, відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства, відрахування на інші соціальні заходи.

До складу елемента "Амортизація" включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

До складу елемента "Інші операційні витрати" включаються витрати операційної діяльності, які не ввійшли до складу інших елементів, зокрема витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування тощо.

До фінансових витрат відносять витрати на проценти (за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (крім фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 "Фінансові витрати").

Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі.

До складу інших витрат включаються витрати, які виникають під час діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та/або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг). До таких витрат належать:

- собівартість реалізованих фінансових інвестицій (балансова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій);
- втрати від зменшення корисності необоротних активів;
- втрати від безоплатної передачі необоротних активів;
- втрати від неопераційних курсових різниць;
- сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій;
- витрати на ліквідацію необоротних активів (розбирання, демонтаж тощо); залишкова вартість ліквідованих (списаних) необоротних активів;
- інші витрати діяльності.

Промислові підприємства при калькулюванні витрат та визначенні собівартості продукції використовують додатки "Положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)", що діяли у промисловості у 90-х роках. Хоча вони були відмінені, однак досі залишаються базою для обліку собівартості для підприємств із складним виробничим циклом.

Відповідно до таких положень склад загальновиробничих та загальногосподарських витрат представлено у табл. 6 – 7.

Таблиця 6

Номенклатура статей загальновиробничих витрат

Стаття витрат	Зміст і характеристика витрат
1	2
1. Витрати, пов'язані з управлінням виробництвом	Витрати на оплату праці працівників апарату управління цехів, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду, оплата робіт (послуг) консультаційного та інформаційного характеру, пов'язаних із забезпеченням виробництва продукції (робіт, послуг)
2. Витрати, пов'язані з оплатою службових відряджень	Оплата службових відряджень у межах норм, передбачених законодавством
3. Амортизаційні відрахування	Амортизаційні відрахування від вартості основних виробничих фондів (будівель, споруд, інвентарю цехів, цехових складів і комор, крім амортизаційних відрахувань, що включаються до витрат на утримання та експлуатацію устаткування) на реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт фондів, що належать підприємству, а також тих, що перебувають у користуванні підприємства за умовами оренди (лізингу)
4. Витрати некапітального характеру, пов'язані з удосконаленням технологій та організацією виробництва	Витрати некапітального характеру, пов'язані з удосконаленням технологій та організацією виробництва, поліпшенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності та інших експлуатаційних властивостей у ході виробничого процесу: витрати на оплату праці працівників, зайнятих удосконаленням технологій та організацією виробництва, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати на сировину, матеріали, покупні комплектуючі вироби і напівфабрикати, оплата послуг сторонніх організацій, інші витрати

1	2
5. Витрати на обслуговування виробничого процесу	Витрати на оплату праці цехового персоналу (контролерів ВТК, працівників цехів основного та допоміжного виробництва; контролерів, комірників, гардеробників, підсобних працівників, молодшого обслуговуючого персоналу та інших працівників цехів, які не належать до управлінського персоналу) відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати на придбання сировини, матеріалів, палива, енергії, інструментів, пристроїв та інших засобів і предметів праці. Витрати на проведення поточного ремонту, технічний огляд і технічне обслуговування основних виробничих фондів (будинків, споруд, інвентарю цехів, цехових складів і комор), у тому числі тих, що взяті у тимчасове користування за угодами оперативної оренди (лізингу), за винятком їх реконструкції і модернізації. Витрати на проведення контролю за виробничими процесами і якістю продукції (робіт, послуг). Витрати, пов'язані із забезпеченням правил техніки безпеки праці, санітарно-гігієнічних та інших спеціальних вимог, передбачених правилами технічної експлуатації, нагляду і контролю за діяльністю виробництв, цехів у встановленому законодавством порядку; Витрати, пов'язані із забезпеченням працівників спеціальним одягом, взуттям, обмундируванням, форменим одягом, захисними пристроями та спеціальним харчуванням у випадках, передбачених законодавством
6. Витрати на пожежну та сторожову охорону	Витрати на пожежну і сторожову охорону оплата послуг сторонніх підприємств за пожежну та сторожову охорону
7. Знос малоцінних і швидкозношуваних предметів	Сума зносу малоцінних і швидкозношуваних предметів
8. Платежі з обов'язкового страхування	Платежі з обов'язкового страхування майна цехів, виробництв та цивільної відповідальності, а також окремих категорій працівників, зайнятих у виробництві відповідних видів продукції (робіт, послуг) безпосередньо на роботах з підвищеною небезпекою для життя та здоров'я, передбачених законодавством
9. Сума сплачених процентів (винагороди) за надані в оперативну та фінансову оренду основні фонди	Сума сплачених процентів (винагороди) за користування наданими в оперативну і фінансову оренду основними фондами, орендна плата за надані в оперативну оренду приміщення нежитлового призначення

1	2
10. Інші витрати	Втрати внаслідок технічного неминучого браку (якщо вони не виділяються в окрему статтю), витрати на операції із скляною тарою, нестачі матеріальних цінностей на виробництві, в цехах у межах норм природного убутку

Загальногосподарські витрати на сьогодні знаходять своє відображення у розділах "Адміністративні витрати" та "Витрати на збут" Звіту про фінансові результати підприємства.

При розрахунку собівартості продукції необхідно вирішити такі основні завдання:

1. Знайти загальну суму витрат пов'язаних безпосередньо із виробництвом одиниці виробу.
2. Розрахувати загальну суму адміністративних витрат та витрат на збут підприємства.
3. Розподілити адміністративні витрати та витрати на збут між усіма виробленими одиницями продукції.
4. Розрахувати повну собівартість одиниці продукції як суми виробничої собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут.

Таблиця 7

Номенклатура статей загальногосподарських витрат

Стаття витрат	Зміст і характеристика витрат
1	2
1. Витрати на обслуговування виробничого процесу	Витрати на придбання сировини, матеріалів, палива, енергії, інструментів, пристроїв та інших засобів і предметів праці: витрати на оплату праці працівників, зайнятих придбанням сировини, матеріалів, палива, енергії тощо, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати палива й енергії, оплата послуг сторонніх підприємств, інші витрати. Витрати на проведення поточного ремонту, технічний огляд і технічне обслуговування основних виробничих фондів (загальногосподарського характеру), у тому числі взятих у тимчасове користування за угодами оперативної оренди (лізингу), за винятком їх реконструкції та модернізації: витрати на оплату праці робітників, зайнятих обслуговуванням

1	2
	основних виробничих фондів (слюсарів, електриків, мастильників, робітників, зайнятих регулюванням і перевіркою апаратури, monterів електрообладнання); відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати на матеріали для утримання електромережі, запасні частини, комплектуючі вироби, на утримання опалювальної мережі, водопостачання, каналізації, вентиляційних пристроїв, сигналізації, витрати на технічний огляд і обслуговування, на проведення поточного ремонту, оплата послуг сторонніх організацій, інші витрати. Витрати, пов'язані із забезпеченням контролю за виробничими процесами і якістю продукції (робіт, послуг): витрати на оплату праці працівників, зайнятих контролем за виробничими процесами і якістю продукції (робіт, послуг); відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові внески до Пенсійного фонду. Витрати палива й енергії, витрати сировини та матеріалів, покупних комплектуючих виробів, напівфабрикатів, інші витрати. Витрати, пов'язані із забезпеченням правил техніки безпеки праці: витрати на оплату праці працівників, зайнятих забезпеченням нормальних умов праці та техніки безпеки, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду, вартість матеріалів, виробів, палива, енергії для забезпечення нормальних умов праці та техніки безпеки для обладнання й утримання засобів охорони праці. Витрати на обладнання робочих місць спеціальними пристроями некапітального характеру, що встановлюються для загальнозаводських цілей, інші витрати. Витрати на забезпечення санітарно-гігієнічних та інших спеціальних вимог, передбачених правилами технічної експлуатації, нагляду і контролю за діяльністю підприємства у встановленому законодавством порядку: витрати на оплату праці молодшого обслуговуючого персоналу, зайнятого забезпеченням санітарно-гігієнічних та інших спеціальних вимог, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати матеріалів, покупних комплектуючих виробів, медикаментів, витрати палива й енергії, оплата послуг інших підприємств, інші витрати

1	2
	Витрати, пов'язані із забезпеченням працівників спеціальним одягом, взуттям, обмундируванням, форменим одягом, захисними пристроями та спеціальним харчуванням у випадках, передбачених законодавством: витрати на оплату праці працівників, зайнятих на цих роботах відрахування на державне соціальне страхування та страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати матеріалів, витрати палива й енергії, оплата послуг сторонніх підприємств, інші витрати
2. Витрати, пов'язані із забезпеченням пожежної та сторожової охорони	Витрати, пов'язані із забезпеченням пожежної та сторожової охорони: вартість пального, мастильних та інших матеріалів для спеціального автотранспорту і пожежних машин. Витрати на оплату праці персоналу пожежної і сторожової охорони, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду. Витрати на утримання і ремонт протипожежних пристроїв, знос малоцінних і швидкозношуваних предметів пожежної і сторожової охорони, знос обмундирування, що видається робітникам пожежної і сторожової охорони, і чергового спецодягу. Витрати на всі види відряджень та переміщень робітників пожежної і сторожової охорони, оплата послуг сторонніх підприємств щодо пожежної та сторожової охорони
3. Поточні витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією фондів природоохоронного призначення	Витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією фондів природоохоронного призначення (очисних споруд, уловлювачів, фільтрів тощо). Витрати на захоронення екологічно небезпечних відходів, оплата послуг сторонніх організацій щодо приймання, зберігання та знищення екологічно небезпечних відходів. Витрати на очищення стічних вод, інші види поточних витрат на збереження природи, платежі за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу в межах лімітів
4. Службові відрядження у межах норм, передбачених законодавством	Витрати, пов'язані з оплатою службових відряджень (працівників апарату управління підприємства) у межах норм, передбачених законодавством
5. Витрати, пов'язані з управлінням виробництвом	Витрати на оплату праці працівників апарату управління підприємства та його структурних підрозділів, відрахування на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду

1	2
	Витрати на матеріали, паливо, енергію для опалення, освітлення будинків, споруд та інвентарю загальнозаводського призначення. Витрати, пов'язані з утриманням дворів і водопостачання. Витрати на каналізацію та асенізацію, пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням апарату управління підприємства та його структурних підрозділів, включаючи транспортне обслуговування, пов'язане з управлінням виробництвом, оплата робіт (послуг) консультаційного та інформаційного характеру, пов'язаних із забезпеченням виробництва, зберіганням і реалізацією продукції, включаючи послуги щодо зміни структури управління приватизованим підприємством, а також передбачених законодавством обов'язкових аудиторських перевірок, оплата робіт із сертифікації продукції, оплата послуг інших підприємств щодо управління виробництвом, зберігання і реалізації продукції (робіт, послуг), якщо штатним розписом підприємства не передбачено відповідні функціональні служби, оплата за використання та обслуговування технічних засобів управління: обчислювальних центрів, вузлів зв'язку, засобів сигналізації, оплата вартості ліцензій та інших державних дозволів для ведення господарської діяльності підприємства, сплата збору за реєстрацію підприємства в органах державного управління, передбаченого законодавством
6. Витрати, пов'язані з підготовкою (навчанням) і перепідготовкою кадрів	Виплата працівникам підприємства середньої заробітної плати за основним місцем роботи за час їх навчання з відривом від виробництва в закладах системи підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, оплата праці кваліфікованих робітників, не звільнених від основної роботи, за навчання учнів. Витрати базових підприємств на оплату праці за керівництво виробничою практикою учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних училищ і студентів вищих навчальних закладів; Витрати, пов'язані з виплатою учням професійно-технічних училищ різниці між стипендією в розмірі тарифної ставки (мінімального окладу) робітника I розряду і витратами цих навчальних закладів (на виплату стипендій, забезпечення харчуванням і обмундируванням), оплата відпусток із збереженням повністю або частково заробітної плати, що надаються відповідно до законодавства особам, які успішно навчаються у вечірніх і заочних вищих навчальних закладах, заочній аспірантурі, у вечірніх (змінних) і заочних загальноосвітніх школах та вечірніх (змінних) професійно-технічних училищах, оплата їх проїзду до місця навчання і назад, передбачених законом

1	2
7. Витрати, пов'язані з набором робочої сили	Витрати, пов'язані з набором робочої сили, передбачені законодавством, з урахуванням витрат на оплату випускникам середніх професійно-технічних училищ і молодим спеціалістам, які закінчили вищий навчальний заклад, вартості проїзду до місця роботи, а також оплачуваної відпустки, яка надається їм перед початком роботи
8. Витрати на перевезення працівників до місця роботи і назад	Витрати на перевезення працівників до місця роботи і назад у напрямках, що не обслуговуються пасажирським транспортом загального користування, включаючи додаткові витрати на спеціальні маршрути міського пасажирського транспорту, організовані відповідно до угод, укладених з транспортними підприємствами (понад вартість, сплачену працівниками підприємства за діючими тарифами на відповідний вид транспорту, або віднесену за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства). Витрати на перевезення працівників-інвалідів 1-ї і 2-ї груп до місця роботи і назад незалежно від наявності маршрутів пасажирського транспорту загального користування
9. Витрати, пов'язані з виконанням робіт вахтовим методом	Додаткові витрати, пов'язані з виконанням робіт вахтовим методом, включаючи транспортні витрати на перевезення працівників від місця знаходження підприємства або пункту збору до місця роботи і назад, та від місця проживання у вахтовому селищі до місця роботи і назад, а також витрати на експлуатацію та утримання вахтового селища, які не компенсуються платою працівників за користування житлом і комунальними послугами
10. Платежі з обов'язкового страхування майна підприємства та цивільної відповідальності	Платежі з обов'язкового страхування майна підприємства та цивільної відповідальності, а також окремих категорій працівників, зайнятих у виробництві відповідних видів продукції (робіт, послуг) безпосередньо на роботах з підвищеною небезпекою для життя та здоров'я, передбачених законодавством
11. Витрати на сплату процентів за кредитами	Витрати на сплату процентів за фінансовими кредитами, одержаними для поповнення власних обігових коштів, а також для придбання основних виробничих фондів і нематеріальних активів для поточної виробничої діяльності незалежно від терміну кредитування, а також для сплати процентів за товарні і комерційні кредити. Витрати, пов'язані із сплатою процентів за користування матеріальними цінностями, взятими в оренду (лізинг)
12. Витрати, пов'язані з оплатою послуг комерційних банків та інших кредитно-фінансових установ	Витрати, пов'язані з оплатою послуг комерційних банків та інших кредитно-фінансових установ, включаючи плату за обслуговування, отримання гарантій, вексельного авалю, факторингових і довірчих операцій, облік боргових вимог і зобов'язань, включаючи цінні папери, поштово-телеграфних послуг та інших витрат, пов'язаних з грошовим обігом

1	2
13. Нарахування на заробітну плату і авторські винагороди творчих працівників	Нарахування на заробітну плату й авторські винагороди творчих працівників, що перераховуються до фондів творчих спілок відповідно до законодавства
14. Витрати на утримання приміщень, що надаються безоплатно підприємствам громадського харчування	Витрати на утримання приміщень, що надаються безоплатно підприємствам громадського харчування або використовуються підприємствами самостійно для обслуговування працівників, що перебувають з підприємством у трудових відносинах, включаючи амортизаційні відрахування, витрати на проведення поточного ремонту приміщення, на освітлення, опалення, водопостачання, електропостачання, а також на паливо для приготування їжі
15. Амортизаційні відрахування	Витрати на повне відновлення та капітальний ремонт основних фондів загальнозаводського призначення (будівель, споруд, передавальних пристроїв, підйомних кранів, вантажно-розвантажувального устаткування, яке обслуговує операції загальнозаводських складів, інвентарю), що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг) у вигляді амортизаційних відрахувань від вартості основних виробничих фондів на реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт фондів, що належать підприємству, а також тих, що перебувають у користуванні підприємства за умовами оренди (лізингу), включаючи прискорену амортизацію активної їх частини. Витрати, пов'язані із зносом нематеріальних активів
16. Сума сплачених процентів (винагороди) за надані в оперативну та фінансову оренду основні фонди	Сума сплачених процентів (винагороди) за користування орендованими основними фондами, орендна плата за надані в оперативну оренду приміщення нежитлового призначення
17. Податки, збори та інші обов'язкові платежі	Податки, за винятком передбачених під пунктом 3.1.2 статті 3 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", збори та інші обов'язкові платежі, згідно із законодавством, включаючи: відрахування до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, на будівництво, реконструкцію автомобільних доріг. Відрахування до Державного інноваційного фонду, позабюджетних фондів фінансування галузевих і міжгалузевих науково-дослідних робіт та заходів щодо освоєння нових технологій і виробництва нових видів продукції відрахування до Державного фонду сприяння конверсії

1	2
	України, постановами Верховної Ради України, указами Президента України та декретами Кабінету Міністрів України. Відрахування до Фонду сприяння зайнятості населення, сплата концесійних платежів за використання природних копалин, витрати на оприлюднення річного звіту (офіційне подання бухгалтерської звітності до установ і організацій, які уповноважені на отримання бухгалтерської звітності (балансів) від господарюючих суб'єктів. Витрати на офіційну публікацію звітів (балансів) про фінансовий стан підприємств у засобах масової інформації, якщо це передбачено законодавством
18. Вартість безкоштовно на даних комунальних послуг	Вартість безкоштовно наданих працівникам окремих галузей народного господарства (відповідно послуг, витрати на оплату безкоштовно наданого працівникам підприємств відповідно до законодавства житла (суми грошових компенсацій за ненадання безкоштовно житла, комунальних послуг тощо)
19. Інші витрати	Нестачі матеріальних цінностей на складах у межах норм природного видобутку, виплати на відшкодування шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків, виплата звільненим працівникам вихідної допомоги і середнього заробітку, витрати на виготовлення і придбання бланків цінних паперів, а також інші витрати, пов'язані з емісією цінних паперів

У табл. 8 подано типову форму калькуляції повної собівартості продукції, яка застосовується на промислових підприємствах.

Таблиця 8

Планова калькуляція продукції (приклад)

Найменування продукції (роботи, послуги):

Креслення:

Замовник:

№ замовлення

Калькуляційна одиниця

№	Найменування статей калькуляції	Сума, грн
1	2	3
1	Сировина та матеріали	
2	Покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
2.1	Роботи та послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій	

1	2	3
3	Паливо та енергія на технологічні цілі	
4	Транспортно-заготівельні витрати	
5	Напівфабрикати власного виробництва	
6	Зворотні відходи (віднімаються)	
	Усього: матеріальних витрат	
7	Основна заробітна плата виробничих робітників	
8	Додаткова заробітна плата виробничих робітників	
9	Єдиний соціальний внесок на основну заробітну плату	
10	Єдиний соціальний внесок на додаткову заробітну плату	
11	Витрати на підготовку та освоєння виробництва	
12	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	
13	Цехові витрати	
14	Загальновиробничі витрати	
15	Втрати від браку	
16	Інші виробничі витрати	
17	Виробнича собівартість	
Виконавець		Нач. відділу

Дата

Підпис начальника з управління економіки та фінансів

Важливим при обліку собівартості є використання єдиного підходу при формуванні калькуляцій, а також однозначне трактування статей витрат.

Так, калькуляції підлягає як виробнича, так і повна собівартість. Тобто, різниця між калькуляціями повної та виробничої собівартості може відрізнитися лише додатковими рядками, що відображають адміністративні витрати, витрати на збут та інші загальногосподарські витрати (табл. 9).

Документ "Планова калькуляція" затверджується заступником директора з виробництва. Лише затверджена калькуляція дає право на початок виготовлення виробу.

На основі калькуляції собівартості розраховується прибуток на одиницю виробу.

Планова калькуляція продукції (приклад)

Найменування продукції (роботи, послуги):		
Креслення:		
Замовник:		
№ замовлення		Калькуляційна одиниця
№	Найменування статей калькуляції	Сума, грн
1	Сировина та матеріали	
2	Покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
2.1	Роботи та послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій	
3	Паливо та енергія на технологічні цілі	
4	Транспортно-заготівельні витрати	
5	Напівфабрикати власного виробництва	
6	Зворотні відходи (віднімаються)	
	Усього: матеріальних витрат	
7	Основна заробітна плата виробничих робітників	
8	Додаткова заробітна плата виробничих робітників	
9	Єдиний соціальний внесок на основну заробітну плату	
10	Єдиний соціальний внесок на додаткову заробітну плату	
11	Витрати на підготовку та освоєння виробництва	
12	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	
13	Цехові витрати	
14	Загальновиробничі витрати	
15	Втрати від браку	
16	Інші виробничі витрати	
17	Виробнича собівартість	
18	Адміністративні витрати	
19	Витрати на збут	
20	Повна собівартість	
21	Прибуток	
22	Договірна (відпускна) ціна	
Виконавець		Нач. відділу

Дата

Підпис начальника з управління економіки та фінансів

Завдання та порядок його виконання

На прикладі технологічного процесу ПАТ "Турбоатом" складіть документ "Планова калькуляція" для виробництва ресивера для Рогунської ГЕС відповідно до замовлення №118043.

Фактичний час виробництва ресивера склав 2 місяці.

Витрати, понесені підприємством за цей період:

1. Закуплені чорні прокатні матеріали:

метиза – 1 020 кг по 6 грн;

сталеві електроди – 5 000 кг по 44,9 грн;

електроди сталеві нержавіючі – 950 кг по 178 грн;

дріт зварювальний сталевий – 2 170 кг по 33,7 грн;

труби діаметром 66,7 м – 14 678 кг по 24,9 грн;

сталь рядова крупносортна – 574 кг по 8,25 грн;

сталь рядова товстолисткова – 7 213 кг по 5,93 грн;

сталь конструкційна товстолисткова – 6 380 кг по 8,5 грн;

сталь конструкційна тонколисткова – 26,3 кг по 5,6 грн;

сталь нержавіюча листкова – 12 340 кг по 45,7 грн;

балки та швелери – 5 кг по 12,3 грн.

2. Закуплено ізоляційних матеріалів – 258 кг по 456 грн.

3. Напівфабрикати, використані у виробництві ресивера:

поковки зі сталевих злитків, закуплені у товариства-партнера ТОВ "Машсервіс" – 23 560 грн (у тому числі ПДВ);

штамповки, закуплені у ТОВ "Гідравліка" – 4 673 грн (без ПДВ);

сталеве вуглецеве лиття – 53 020 кг по 35,6 грн (власного виробництва).

4. Дані щодо витрат на заробітну плату персоналу цеху, у якому виробляється ресивер, наведено в табл. 10.

Таблиця 10

Місячні витрати на оплату праці персоналу, зайнятого на виробництві

Посада	Чисельність, осіб	Основна заробітна плата, грн	Премія за результатами роботи	Примітки
1	2	3	4	5
Електрозварник 1-го розряду	3	7 670	20 %	
Газоелектрозварник 1-го розряду	2	8 340	25 %	
Газоелектрозварник 2-го розряду	3	7 356	20 %	
Газоелектрозварник 3-го розряду	4	6 560	15 %	
Машиніст крану	2	3 780	15 %	
Фрезерувальник 1-го розряду	3	6 450	20 %	
Фрезерувальник 2-го розряду	1	5 400	–	

1	2	3	4	5
Токар 1-го розряду	3	6 700	23 %	
Токар 2-го розряду	2	5 930	15 %	
Другий робітник токаря	5	2 560	10 %	У тому числі 2 пенсіонера
Шліфувальник	3	5 680	15 %	
Кошторисниця	1	3 400	–	
Комірник	1	2 560	10 %	інвалід
Слюсар	1	4 300	10 %	
Налагоджувальник	1	4 000	15 %	
Прибиральник виробничої ділянки	4	2 260	5 %	

Зверніть увагу, що витрати на оплату праці включають основну заробітну плату, додаткову, а також витрати на соціальне страхування. Розмір Єдиного соціального внеску в Україні з 1 січня 2016 року складає 22 %, а для працівників-інвалідів – 8,41 %.

Окрім того токар 1-ї категорії та шліфувальник були залучені до процесів підготовки молодих спеціалістів. Оплата наставництва передбачає щомісячну доплату до заробітної плати у розмірі 500 грн на 1 робітника.

5. Дані щодо витрат на заробітну плату невиробничого персоналу цеху наведено у табл. 11.

Таблиця 11

Місячні витрати на оплату праці невиробничого персоналу цеху

Посада	Чисельність, осіб	Основна заробітна плата, грн	Премія за результатами роботи	Примітки
Начальник цеху	1	10 250	30 %	
Секретар	1	3 670	–	
Інженер 1-ї категорії	2	3 290	15 %	У тому числі 1 пенсіонер
Інженер-технолог	1	4 200	15 %	
Економіст	2	3 500	–	
Прибиральник	2	2 400	–	

6. Витрати від браку за період склали 2 450 грн.

7. Тричі виходив зі строю шліфувальний верстат. Для його налагодження було залучено підрядну організацію. Послуги склали 3 600 грн, придбано запчастин на 2 300 грн.

8. Амортизаційні відрахування за основними фондами цеху склали 3 780 грн.

9. У зазначеному періоді виробничий процес пройшов аудит та сертифікацію на відповідність стандартів у сфері управління якістю. Загальні витрати на проведення аудиту склали 35 000 грн.

10. Начальник цеху впродовж тижня перебував у відрядженні, після якого надав звітні документи на суму 5 300 грн.

11. З нагоди ювілею на підприємстві проведено урочистий концерт, організаційні витрати склали 12 000 грн.

12. Для підготовки до участі у міжнародній виставці "Енергетика 2016" було надруковано тематичні буклети, брошури, календарі. Вартість послуг поліграфічного центру склала 26 790 грн.

13. Частково оновлено токарний верстат. Витрати на оновлення склали 12 670 грн, продуктивність підвищилася на 6 %.

14. Сплата за кран, узятий у лізинг, склала 2 580 грн.

15. Витрати на утримання складського обладнання (кари, вантажники) склали 1 708 грн.

16. Для робочого місця економіста було придбано новий комп'ютер – 5 780 грн.

17. Витрати на харчування у столовій заводу склали 1 670 грн.

18. Витрати на зустріч та приймання делегатів європейських партнерів склали 5 790 грн.

19. Витрати на матеріали, паливо, енергію для опалення, освітлення будинків, споруд та інвентарю загальнозаводського призначення – 2 670 грн.

20. Витрати, пов'язані з утриманням дворів і водопостачання – 1 560 грн.

21. Витрати на каналізацію та асенізацію – 674 грн.

22. Транспортне обслуговування, пов'язане з управлінням виробництвом – 3 680 грн.

23. Оплата послуг консультаційного та інформаційного характеру, пов'язаних із забезпеченням виробництва – 560 грн.

24. Оплата телефонного зв'язку склала 1 360 грн.

Для складання планової калькуляції необхідно розрахувати:

1. Сукупні витрати на сировину та матеріалу.

2. Витрати на оплату праці.

3. Обсяг загальновиробничих витрат цеху.

4. Обсяг адміністративних витрат підприємства.

5. Обсяг витрат на збут підприємства.

Адміністративні витрати та витрати на збут розподіляються на повну собівартість ресивера в обсязі 23 %.

Орієнтовна вартість ресивера на ринку складає 27 450 000 грн.

Використана література

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – Київ : Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В. Бочаров – СПб. : Питер, 2006. – 240 с.
3. Гребельний В. И. Финансы предприятий : учеб. пособ. / В. И. Гребельний. – 2-е изд. с измен. и доп. – Киев : Издательство Европейского университета, 2004. – 232 с.
4. Гриньова В. М. Фінанси підприємства : навч. посіб. Ч. 2 / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 228 с.
5. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – 3-є вид., перероб. і допов. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.
6. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навчальний посібник / В. М. Івахненко. – 5-те вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2006. – 261 с.
7. Крайняя Е. Ф. Финансы предприятий курса "Финансы" : конспект лекций / Е. Ф. Крайняя. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2007. – 70 с.
8. Кузенко Т. Б. Фінанси підприємств : Конспект лекцій для студентів усіх форм навчання / Т. Б. Кузенко, Є. Ю. Кузькін, Н. В. Сабліна. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 168 с.
9. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. / Л. А. Лахтіонова. – Київ : КНЕУ, 2004. – 356 с.
10. Медведєва І. Б. Фінанси : конспект лекцій / І. Б. Медведєва. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 360 с.
11. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 460 с.
12. Филимоненков А. С. Финансы предприятий : учебное пособие / А. С. Филимоненков. – Киев : Ника – Центр, Эльга, 2009. – 280 с.
13. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 268 с.
14. Щетинін А. І. Гроші та кредит : підручник / А. І. Щетинін. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.
15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підпри-

ємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 1999-2014.

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 1999-2014.

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи": наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2005-2014.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 1999-2014.

19. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон Еліт. – 1999-2014.

20. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2011-2014.

21. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку фінансових витрат: наказ Міністерства фінансів України від 01.11.2010 р. № 1300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон Еліт. – 2010-2014.

22. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2001-2014.

23. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і організаціях житлово-комунального господарства: наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 06.03.2002 р. № 47 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2002-2014.

24. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування складу витрат та порядку їх планування у торговельній діяльності : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002 р. № 145 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга : Закон еліт. – 2002-2014.

25. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: наказ Міністерства транспорту України від 05.02.2001 р. № 65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2001-2014.

26. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості проектно-вишукувальних робіт з урахуванням вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку: наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 29.03.2002 р. № 64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2002-2014.

27. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт: наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 31.12.2010 р. № 573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2010-2014.

28. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2007-2014.

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення повної собівартості послуг міського електротранспорту : наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 25.03.2008 р. № 72 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2008-2014.

30. Про невідповідність Методрекомендацій: Лист Міністерства фінансів України від 29.09.2009 р. № 31-34000-20-5/26023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: Закон еліт. – 2009-2014.

31. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання тренінгу
(в рамках практичних робіт)
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Олійник** Тетяна Володимирівна
Романенко Ольга Олександрівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *О. Г. Лященко*

План 2016 р. Поз. № 45.

Підп. до друку 03.11.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж 50 пр. Зам. № 207.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*